
Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2014:1

Ekumeniska frågor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:3 om mottagande av nattvarden vid Romersk-katolska kyrkans nattvardsgudstjänster och motion 2014:23 om samtal med Romersk-katolska kyrkan inför reformationsjubileet. I motionerna föreslås att en ekumenisk dialog mellan Stockholms katolska stift och Svenska kyrkan ska upprättas samt att ett mål för denna dialog ska vara en överenskommelse om gemensamt nattvardsfirande. Utskottet konstaterar att frågan om gemensamt nattvardsfirande behandlas i den internationella dialogen och att det redan pågår en dialog mellan Stockholms katolska stift och Svenska kyrkan. Utskottet föreslår därför att motionerna avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:3.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:23.

Motionernas förslag

Motion 2014:3 av Karl-Gunnar Svensson, Mottagande av nattvarden vid Katolska kyrkans nattvardsgudstjänster

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta initiativ till samtal med Stockholms katolska stift i avsikt att få till stånd en överenskommelse om möjligheten för döpta medlemmar i Svenska kyrkan att ta emot nattvarden vid katolska mässor i Sverige.

Motion 2014:23 av Dan Sarkar, Samtal med romersk-katolska kyrkan inför reformationsjubileet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att inleda ekumeniska samtal med romersk-katolska kyrkan.

Bakgrund

Ekumeniska officiella dialoger mellan kyrkofamiljer och kyrkor förs kontinuerligt på både internationell, regional och lokal nivå. När dialogen sker internationellt sker den (i relation till Svenska kyrkan) mellan Vatikanen och Lutherska världsförbundet (LVF), när den sker nationellt sker den mellan Stockholms katolska stift (Romersk-katolska kyrkan i Sverige) och Svenska kyrkan, nationell nivå. Svenska kyrkans nationella nivå har sedan många år pågående nationella dialoger med Stockholms

katolska stift. Den senaste dialogundan avslutades 2009 med rapporten *Justification in the life of the Church*. <http://www.svenskakyrkan.se/kyrkaochsamhalle/publikationer>. Inför reformationsjubiléet 2017 planeras en ny dialogunda med start 2015. Arbetsnamn på denna dialog är *Förnyelse*. Dialogens projektbeskrivning kommer att presenteras för kyrkornas olika styrorgan för beslut under hösten 2014. Dialogen kommer att utgå från de slutsatser och rekommendationer som presenteras i den internationella dialograpporten mellan Vatikanen och Lutherska världsförbundet, *From Conflict to Communion*, 2013.

Den internationella dialogen mellan Vatikanen och Lutherska världsförbundet har pågått kontinuerligt sedan 1965. Den aktuella dialogperioden inleddes under 2014 vilken kommer att fokusera på dopet:

<http://www.lutheranworld.org/content/resource-communicue-trilateral-dialogue-commission-baptism-strasbourg-26-31-january-2014>. Vatikanen och LVF samarbetar vidare kring framtagandet av en gemensam gudstjänstliturgi som ska kunna användas lokalt under reformationsjubiléet.

Svenska kyrkan har ett s.k. öppet nattvardsbord, dvs. att alla döpta är välkomna, oavsett kristen konfessionstillhörighet. Romersk-katolska kyrkan har en annan nattvardssyn. Förenklat skulle det kunna uttryckas; där Svenska kyrkan ser att dopet är grunden för ett gemensamt nattvardsfirande ser Romersk-katolska kyrkan ett gemensamt nattvardsfirande som målet för enheten, vilken förutsätter kyrkogemenskap, med påven som kyrkans överhuvud. För en djupgående teologisk reflektion över synen på och villkoren för ett gemensamt nattvardsfirande mellan Romersk-katolska kyrkan och de lutherska kyrkorna, hänvisas till den senaste regionala dialograpporten, nämnd ovan: *Justification in the life of the Church* (s 86ff). En dialog om ett eventuellt framtida gemensamt nattvardsfirande mellan romerska katoliker och lutheraner förutsätter – utifrån våra olika kyrkosyner - teologiska samtal på internationell nivå, i detta fall mellan Vatikanen och LVF. Stockholms katolska stift har inget mandat att utforma lokala överenskommelser för Romersk-katolska kyrkan.

Inom den internationella dialogen diskuteras för närvarande frågan; vilken typ av enhet uppstår från en gemensam förståelse av dopet? En stor del av diskussionerna hittills har handlat om hur en gemensam syn på dopet påverkar synen på nattvardsgemenskapen. Dialogkommissionen är mycket medveten om de pastorala behov som finns i relation till den eukaristiska gemenskapen. För LVF är ett gemensamt nattvardsbord ett av de centrala målen för det ekumeniska dialogarbetet. Speciellt när man närmar sig reformationsjubiléet 2017 blir denna diskussion med Romersk-katolska kyrkan av särskild betydelse. Svenska kyrkans nationella nivå bevakar kontinuerligt den internationella dialogen och dess rapporter.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motionerna 2014:3 och 2014:23.

Svenska kyrkans har ett s.k. öppet nattvardsbord dit alla döpta är välkomna, oavsett konfessionell tillhörighet. Den Romersk-katolska kyrkans nattvardssyn är en annan än Svenska kyrkans och en fråga för Romersk-katolska kyrkan. Den lutherska kyrkofamiljen finns i kontinuerlig dialog med Romersk-katolska kyrkan kring eukaristin/nattvarden och andra teologiska frågor där det finns olika syn. Utskottet anser att det vore kontraproduktivt för de ekumeniska relationerna nationellt och

internationellt att approachera Stockholms katolska stift på det sätt som föreslås i motion 2014:3.

Eu 2014:1

Utskottet konstaterar att motionens intention och förslag till beslut i motion 2014:23 är uppfyllt i och med det dialogarbete mellan Svenska kyrkan och Stockholms katolska stift som pågår kontinuerligt. Utskottet understryker vikten av att Svenska kyrkan på nationell nivå stärker och utökar arbetet inför reformationsjubiléet 2017 samt säkerställer att detta arbete blir ekumeniskt förankrat. Kyrkostyrelsen bör även verka för att planeringen av reformationsjubiléet 2017 – av historiska skäl – förankras i det svenska samhället i stort.

Utifrån ovan förda resonemang föreslår utskottet att båda motionerna avslås.

Uppsala den 25 september 2014

På Ekumenikutskottets vägnar

Daniel Tisell, ordförande

Kristin Molander, sekreterare

Beslutande: Daniel Tisell, ordförande, Lina Larhult, Karin Norlander, Agneta Brendt, Lars Stjernkvist, Lars G Linder, Anki Erdmann, Eva-Maria Munck, Anette Nordgren, Fredrik Sidenvall, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Magnus Hedin, Inga Alm och Lena Klevenås.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jesper Eneroth, Göran Karlsson, Olle Carlsson, Katarina Wedin, Elisabet Ståhlhem, Dan Sarkar, Lars-Ivar Ericson, Julia Kronlid, Margit Borgström, Agneta Granström och Anders Nihlgård.

Biskoparna Ragnar Persenius och Tuulikki Koivunen Bylund har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2014:2

Om *Guds vägar* och Kairosdokumentet

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2014:5 om det av kyrkomötet antagna dokumentet *Guds vägar*, motion 2014:36 om behovet av revision av dokumentet *Guds vägar* samt motion 2014:80 om teologisk otydlighet i relation till s.k. ersättningsteologi. I motionerna föreslås att *Guds vägar* ska aktualiseras och studeras i Svenska kyrkan, att behovet av revision av *Guds vägar* utreds samt att frågan om det finns teologiska motsättningar mellan av kyrkomötet antagna dokument, policyer och andra rekommenderade skrifter belyses. Motion 2014:80 föreslår att Svenska kyrkan tar avstånd från delar av *Kairos Palestina*-dokumentet samt omarbetar dess presentationstext och samtalshandledning. Utskottet finner att en förnyad receptionsprocess av *Guds vägar* är motiverad. Däremot menar utskottet att det inte är kyrkomötets uppdrag att fastställa kurslitteratur för Svenska kyrkans utbildningsinstitut, samt att en översyn av evangelieboken utifrån endast ersättningsteologiska perspektiv inte är möjlig. Utskottet menar vidare att Svenska kyrkan antar en mängd dokument vid specifika tillfällen och förordar kompletterande texter snarare än revisioner av redan antagna dokument. Ekumenikutskottet har förtroende för att kyrkostyrelsen har kännedom om och tar hänsyn till de olika grundläggande- och policydokument som Svenska kyrkan antagit. Utskottet hänvisar till Läronämndens yttrande om vikten av att behandla dokumentet *Guds vägar* och *Kairos Palestina*-dokumentet olika på grund av dess olika status. Utskottet bifaller förslaget om att kyrkostyrelsen bör uppmana stiftet till ”implementering” – reception – av *Guds vägar* och yrkar avslag på resterande förslag.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2014:5 punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:5 punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:5 punkt 3.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:36 punkt 1.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:36 punkt 2.
6. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:80 punkt 1.
7. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:80 punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2014:5 av Åke Bonnier, Vart tog *Guds vägar* vägen?

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmuntra alla stift att implementera dokumentet *Guds vägar* så att det blir känt och diskuterat.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ge Svenska kyrkans utbildningsinstitut och dess bägge utbildningsplatser i Uppsala respektive Lund i uppdrag att tydligare implementera dokumentet *Guds vägar* så att alla präst-kandidater är väl förtrogna med såväl dess innehåll som dess hermeneutiska och homiletiska implikationer.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ge en sakkunnig i uppdrag att granska Evangeliebokens textsammansättning utifrån ett *Guds vägar*-perspektiv för att se om predikotexterna kombinerar Gamla och Nya testamentet på ett sätt som kontrasterar de båda testamentena och/eller reflekterar ett ersättningsteologiskt tänkande.

Motion 2014:36 av Anders Roos m.fl., Politik och religion i Mellanöstern

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över det av kyrkomötet antagna dokumentet *Guds vägar* samt att om behov finns återföra dokumentet till kyrkomötet 2015 för förnyat beslut.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att belysa om det finns teologiska skiljaktigheter och motsättningar mellan av kyrkomötet antagna dokument och andra rekommenderade skrifter och beslutade policyer beträffande situationen i Mellanöstern. Resultatet av detta arbete redovisas till kyrkomötet 2015.

Motion 2014:80 av Johanna Andersson, Teologisk otydlighet om ersättningsteologi

1. Kyrkomötet beslutar att uttala sitt avståndstagande från de delar i *Kairos-dokumentet* som står i teologisk konflikt med dokumentet *Guds vägar*.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att omarbete såväl presentationstext som samtalshandledning till *Kairos Palestina-dokumentet* så att Svenska kyrkans avståndstagande från den ersättningsteologi som kommer till uttryck i dokumentet blir tydligt, samt att tillse att dokumentet *Guds vägar* läggs till både som referens och i litteraturförteckningen i samtalshandledningen till *Kairos Palestina-dokumentet*.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2014:5 i Ln 2014:3y, *bilaga 1*, och motionerna 2014:36 och 2014:80 i Ln 2014:14y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Guds vägar: Judendom och kristendom. Ett inomkyrkligt samtalsdokument

Guds vägar är ett inomkyrkligt samtalsdokument som stöd för Svenska kyrkans fortsatta reflektion och samtal med företrädare för judisk tro och bekännelse. *Guds vägar* är bl.a. ett resultat av det arbete som bedrevs genom Svenska teologiska institutet i Jerusalem. Dokumentet fördömer antisemitism och bejakar judendomen och det judiska folket som ett levande Gudsfolk. Dokumentet översattes till engelska

några år efter det antagits av kyrkomötet (*The Ways of God*, se Svensk Teologisk Kvartalskrift, nr 3/2003).

Eu 2014:2

Guds vägar är främst ett teologiskt dokument. Dokumentets text är återhållsam i relation till den stora internationella diskussion som finns kring antisemitism, ersättningsteologi och judisk-kristna relationer. Dokumentet behandlar inte den moderna staten Israel, eller den israelisk-palestinska konflikten.

Kyrkomötet antog år 2001 *Guds vägar: Judendom och kristendom* efter remissrunda i Svenska kyrkan. Dokumentet hör till kategorin av kyrkomötet bejakade dokument enligt kyrkoordningens portalparagraf (1 kap. 1 §) och utarbetades av Svenska kyrkans teologiska kommitté på uppdrag av Biskopsmötet och dåvarande Centralstyrelsen.

Svenska kyrkan och studieförbundet Sensus publicerade 2003 en studiehandledning kring dokumentet. Sensus erbjöd även församlingar stöd med att arrangera studiecirklar i frågan. *Guds vägar* finns idag med som kurslitteratur på Svenska kyrkans utbildningsinstituts utbildningar. *Guds vägar* används även inom Svenska Teologiska Institutets i Jerusalem verksamhet.

Kairosdokumentet

Dokumentet *Kairos Palestine, A Moment of Truth*, tillkom inom ramen för Kyrkornas världsråds Palestine Israel Ecumenical Forum (PIEF) och finns publicerat på <http://www.kairospalestine.ps/>. Kyrkornas världsråd uppmanade medlemskyrkorna att svara på dokumentet. Svenska kyrkan lät översätta *Kairos Palestina*-dokumentet från arabiska till svenska och dåvarande nämnden för internationell mission och diakoni svarade på uppdrag av dåvarande ärkebiskop Anders Wejryd. Det översatta dokumentet och nämndens svar från 2012 är publicerade på Svenska kyrkans hemsida, *Kairos Palestina Ett sanningens ögonblick*: <http://www.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=643686>. Där finns även samtalshandledningen publicerad.

Kairosdokumentet var föremål för behandling av 2012 års kyrkomöte. De i motion 2012:49 *Det palestinska kairosdokumentet* föreslagna besluten behandlades i ekumenikuskottets betänkande Eu 2012:2. Motionärerna föreslog att kyrkomötet skulle framföra önskemål till biskopsmötet om att det skulle svara på *Kairos Palestina*-dokumentet. Vidare att kyrkomötet skulle ges möjlighet att bearbeta *Kairos Palestina*-dokumentet i seminarie- och föredragsform under kyrkomötets första session 2014 eller när presidiet fann lämpligt. Det föreslogs även att kyrkostyrelsen skulle få i uppdrag att sända *Kairos Palestina*-dokumentet och nämndens svar till kyrkomötets ledamöter. Kyrkomötet biföll motionärernas förslag att dokumentet och nämndens svar skulle skickas till kyrkomötets ledamöter men avslog övriga förslag i motionen. *Kairos Palestina*-dokumentet har aldrig formellt antagits eller förekommit som handling i kyrkomötet.

Begreppet "ersättningsteologi"

I dokumentet *Guds vägar* finns följande resonemang kring begreppet "ersättningsteologi":

Den kristna synen på judendomen och det judiska folket har inom kyrkan ofta utformats som en "ersättningsteologi"; dvs. tanken att kyrkan, det nya Israel, det nya förbundet, har ersatt det judiska folket, det gamla förbundet. En rad bibelställen har genom tiderna anförts till stöd för en sådan teologisk tolkning. En konsekvens av ersättningsteo-

login har ofta blivit föreställningen att judendomen alltifrån kyrkans tillblivelse skulle grunda sig på ett upphävt kontrakt och således efter Jesu framträdande vara en teologisk anakronism.

Tankegången finns fortfarande i många kyrkotraditioner. Den leder inte nödvändigtvis till antisemitiska förhållningssätt men har de facto ändå bidragit till en nedvärdering av judendomen och öppnat vägen för antijudiska rörelser under flera historiska epoker. Judarna är enligt detta synsätt ett folk, som till sin egen olycka ”tagit fel”. Den kristna kyrkans del i skulden för judeförföljelserna kan i icke ringa mån återföras på enkla men mycket utbredda former av ersättningsteologi.

Tron på det nya förbundet och dess löften inbegriper inte slutsatsen att Gud upphävt förbundet med det judiska folket. Vi grundar denna ståndpunkt på följande sätt att förstå Bibeln: Gud är i hela Bibeln den Gud som sluter förbund. Begreppet förbund är närmast uttryck för en väsensegenskap hos Gud – Abrahams, Isaks och Jakobs Gud. Guds vilja till gemenskap och förening kommer till uttryck redan i Noaförbundet, i vilket hela människosläktet och allt skapat inneslutes och välsignas. I Abrahamsförbundet välsignas Abraham och det folk, som utgår från honom. I Sinaiförbundet knyts Israels folk samman med Gud ”till evig tid”. Jesus Kristus instiftar ett förbund som uttryckligen öppnar sig för alla folk och stammar.

Det är principiellt knappast möjligt att ställa dessa förbund mot varandra eller förklara ett av dem upphävt vid en viss tidpunkt i historien. Ju mer vi ser förbunden som manifestationer av Guds väsen och vilja, desto svårare blir det att ogiltigförklara ett historiskt uttryck för hans gemenskapsvilja till förmån för ett annat. Det skulle innebära en logisk förmätenhet – ett slags mästrande av Gud utifrån människans begränsade perspektiv. Ersättningsteologins slutsatser är inte självklara utifrån de nytestamentliga vittnesbörden, om dessa betraktas som en helhet. I den för synen på kyrka och frälsning centrala text som möter i Rom. 11 betraktas de hednakristna under bilden av ”vildoliven” som ympas in i ”den ädla oliven”. De båda förbunden skulle med denna metafor djupast sett vara en organisk enhet. Denna grundsyn upphäver emellertid inte spänningarna mellan den judiska och den kristna traditionen.

Svenska kyrkans evangeliebok genomgick en större revidering under slutet av 1990-talet. Frågan om ”ersättningsteologi” finns inte explicit nämnd som en parameter i dokumentationen om principer för urval av texter.

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2014:5, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:5, punkt 2 och 3.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:36.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:80.

Dokumentet *Guds vägar*

Utskottet välkomnar det faktum att dokumentet *Guds vägar* i och med motion 2014:5 lyfts upp och aktualiseras på nytt. Utskottet instämmer i motionens grundhållning att *Guds vägar* är ett viktigt och betydelsefullt dokument som är värt spridning och reception inom Svenska kyrkan. Därför anser utskottet – i enlighet med motionens förslag – att kyrkostyrelsen ska uppmuntra stiftens till receptionsprocesser av *Guds vägar* och tillstyrker därför att motion 2014:5, punkt 1 bifalls. Utskottet menar att det inte är kyrkomötets uppdrag att ge direktiv till utbildningsinstitutet vad gäller kurslitteratur och undervisning, varför man föreslår avslag på motion 2014:5 punkt 2.

Motionens förslag om att granska evangeliebokens textsammansättning utifrån ett *Guds vägar*-perspektiv har diskuterats av utskottet. Utskottet konstaterar att Evangelieboken är förhållandevis ny. När en evangeliebok sammanställs görs en mängd val utifrån ett flertal olika parametrar och hänsynstaganden. Att revidera Evangelieboken löpande menar utskottet inte är möjligt. Utskottet anser även att en sådan granskning som föreslås i motionen inte bör göras av resursskäl. Det blir förkunnelsens uppgift att ta hänsyn till konsekvenserna av *Guds vägar*. Utskottet föreslår därför att motion 2014:5, punkt 3 avslås.

Guds vägar

Svenska kyrkan antar kontinuerligt olika texter vid olika tidpunkter. Dessa kan kompletteras men utskottet menar att man inte bör gå in och ändra i av kyrkan tidigare antagna dokument. Utskottet uttrycker förvissning om och förtroende för att kyrkostyrelsen har kunskap om av kyrkostyrelse och kyrkomöte antagna dokument och tar beslut i enlighet med dessa. Utskottet menar vidare att de i motionen benämnda ”andra rekommenderade skrifter” kan uttrycka andra åsikter än de som formuleras i av kyrkomötet antagna dokument, utan att detta för den skull behöver innebära något problem, varför utskottet yrkar avslag på motion 2014:36.

Kairos Palestina-dokumentets intentioner

Guds vägar är ett religionsteologiskt samtalsdokument, skrivet av teologer i Svenska kyrkan och antaget av kyrkomötet. *Kairos Palestina* är ett ekumeniskt teologiskt dokument, skrivet av palestinska kristna för dem som vill få större förståelse för deras utsatthet i den rådande politiska situationen. Dokumentet har mottagits av Svenska kyrkans kyrkomöte och rekommenderats för studium och handling i församlingarna. *Guds vägar* och *Kairos Palestina* tillhör således olika genrer, har olika ställning och bör inte ställas mot varandra. Även Ekumenikutskottet uppfattning att intentionen med *Kairos Palestina*-dokumentet är att väcka debatt, lyfta den svåra situationen för kristna i Palestina och initiera samtal i hela den världsvida kyrkan. I studievägledningen till *Kairos Palestina*-dokumentet hänvisas vid ett flertal tillfällen

till dokumentet *Guds vägar*. Dessutom finns kritiska förhållningssätt till *Kairos Palestina* – t.ex. från amerikanska rabbiner – representerade i studievägledningen.

Utskottet ställer sig frågande till förslagen i motion 2014:80 utifrån Läronämndens yttrande om vikten av att behandla dessa två dokument olika baserat på deras olika status. Utskottet menar därför att motionen bör avslås.

Uppsala den 26 september 2014

På Ekumenikutskottets vägnar

Daniel Tisell, ordförande

Kristin Molander, sekreterare

Beslutande: Daniel Tisell, ordförande, Lina Larhult, Karin Norlander, Agneta Brendt, Lars Stjernkvist, Lars G Linder, Anki Erdmann, Eva-Maria Munck, Olle Carlsson, Fredrik Sidenvall, Jan Olov Sundström, Elisabet Stålhjem, Magnus Hedin, Inga Alm och Lena Klevenås.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jesper Eneroth, Göran Karlsson, Katarina Wedin, Lars-Ivar Ericson, Julia Kronlid, Margit Borgström, Dan Sarkar, Agneta Granström och Anders Nihlgård.

Biskoparna Ragnar Persenius och Tuulikki Koivunen Bylund har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Utskottet understryker att dokumentet *Guds vägar* och *Kairos Palestina-dokumentet* ska behandlas olika på grund av dess olika status. Jag vill instämma i detta men vill ytterligare understryka att jag anser att det är orimligt att *Kairos Palestina-dokumentet* har getts så stor uppmärksamhet i Svenska kyrkan och rekommenderats att ligga till grund för handling i församlingarna när syftet mer skulle vara att väcka diskussion.

Julia Kronlid

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2014:3y

Implementering av *Guds vägar*

Läronämndens yttrande över motionerna 2014:5 och 2014:102

I Läronämndens yttrande 2001:1y konstaterade nämnden att den inte hade något att erinra mot innehållet i *Guds vägar*.

Detta samtalsdokument behandlar frågeställningar som är centrala och ofrånkomliga för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Läronämnden betonar vikten av att det som Svenska kyrkan i och med *Guds vägar* har åtagit sig kommer till uttryck i exempelvis *Den svenska evangeliebokens* textsammanställningar och *Den svenska kyrkohandboken*.

Uppsala den 27 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson och Jesper Svartvik.

**Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2014:14y**

Guds vägar- och Kairos Palestina-dokumenten

Läronämndens yttrande över motionerna 2014:36 och 2014:80

När det gäller *Guds vägar* och *Kairos Palestina* understryker Läronämnden att det är viktigt att klargöra dokumentens olika karaktär.

Guds vägar är ett religionsteologiskt samtalsdokument, skrivet av teologer i Svenska kyrkan och antaget av kyrkomötet. Här anges: ”I detta dokument, med dess teologiska kontext, gör vi ingen bedömning av den politiska sionismen eller den nutida staten Israel.” I och med *Guds vägar*-dokumentet tar Svenska kyrkan avstånd från ersättningsteologi: ”Guds förbund med det judiska folket äger fortsatt giltighet” samt ”I vår kyrka vill vi arbeta för att få bort sådant som kan tolkas som anti-semitism eller förakt för det judiska folket och försvara dess rätt till sin historia, sin tro och sina seder.”

Kairos Palestina är ett ekumeniskt teologiskt dokument, skrivet av palestinska kristna för dem som vill få större förståelse för deras utsatthet i den rådande politiska situationen. Dokumentet har mottagits av Svenska kyrkans kyrkomöte och rekommenderats för studium och handling i församlingarna.

Guds vägar och *Kairos Palestina* tillhör således olika genrer, har olika ställning och bör inte ställas mot varandra.

Uppsala den 27 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannessson och Jesper Svartvik.

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2014:3

Behandling av konvertiter

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2014:6 som föreslår att kyrkostyrelsen ska ta initiativ till samtal mellan kyrkorna i Sverige och muslimska ledare om vad som bör gälla vid behandling av konvertiter. Utskottet konstaterar att det råder samsyn i denna fråga bland religiösa ledare i Sverige och föreslår avslag på motionen.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:6.

Motionens förslag

Motion 2014:6 av Karl-Gunnar Svensson, Behandling av konvertiter

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i Sveriges Kristna Råd ta initiativ till samtal med ledande muslimska företrädare i landet för att få fram en ömsesidig överenskommelse om vad som bör gälla vid behandling av konvertiter.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2014:6 i Ln 2014:13y, *bilaga 1*.

Bakgrund

I Sverige, liksom i övriga Europa och världen, konverterar människor. Konversion sker dels mellan kristendomens olika trostraditioner och dels till och från kristendomen, dvs. intra- och interreligiösa konversioner. Motionären önskar att Sveriges Kristna Råd, SKR, ska ta ett initiativ till samtal mellan samfundsledare för en ”ömsesidig överenskommelse om vad som bör gälla vid behandling av konvertiter”.

Konversioner mellan kristna samfund och till kristendomen från andra religioner äger oftast rum i den lokala församlingen. I samband med konversion till Svenska kyrkan bedrivs alltid undervisning inför eventuellt dop i den lokala församlingen och här ligger även det pastoralansvaret för den nye medlemmen, som alltid blir medlem i en församling. På samma sätt sker i andra kristna samfund, den som konverterar till kristendomen eller från en annan kristen tradition – eller ingen alls – undervisas enligt samfundets regler och tas därefter upp i en församling, eventuellt genom dop.

Sveriges interreligiösa råd konstituerades i maj 2010. Rådet har sedan dess fungerat som ett nätverk där de olika trossamfundet försöker lära känna varandras traditioner men det har även gjort två gemensamma uttalanden i samband med World Interfaith Harmony Week, initierad av FN:s generalförsamling, som äger rum varje år första veckan i februari. Andra gången som veckan inträffade, år 2012, gjorde Sveriges interreligiösa råd följande uttalande angående religionsfrihet.

Religions- och övertygelsefrihet är inskriven i såväl FN:s deklaration om mänskliga rättigheterna, Europakonventionen som i svensk grundlag. Därmed garanteras varje människa rätten att både offentligt och privat utöva sin religion samt presentera sin tro och andliga övertygelse. Den ger även barn och föräldrar rätt till religiös fostran. Samtidigt garanterar religions- och övertygelsefrihet envars rätt till att inte tro eller utöva någon religion. Den ger även rätten att ansluta sig till eller lämna en religion. I ett demokratiskt samhälle har staten skyldighet att försvara denna rättighet. Det är också allas ansvar, oavsett tro eller övertygelse, att försvara den.

Uttalandet undertecknades av hela Sveriges interreligiösa råd som består av Sveriges Kristna Råds presidium, inklusive generalsekreteraren, av Judiska centralrådet, Sveriges muslimska råd, Islamiska shiasamfundet, sikhiska församlingen, hinduiska församlingen, Svenska bahá'í-samfundet och Svenska buddhistiska samarbetsrådet. Både SKR och Sveriges interreligiösa råd är därmed fullt införstådda med vad som försvaras i religionsfrihetens namn.

Det innebär även att de undertecknande, som representerar majoriteten troende i Sverige, respekterar religionsfriheten också när den kan innebära konversion. Det betyder samtidigt att SKR företrätt och uttalat det kristna ansvaret för konversion och för konvertiter i Sverige.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet avslår motionen.
--

När samhället rymmer en ny eller större mångfald uppstår ibland också spänningar mellan individer och grupper som hanteras på ett ansvarsfullt sätt med respekt för människovärdet och de mänskliga rättigheterna. Individer som tar beslutet att lämna ett sammanhang, såsom en tradition eller ett samfund, för att bekänna sig till något annat är ibland rädda för repressalier från dem som personen lämnar. Sådana repressalier är inte acceptabla och en viktig roll för ledare är att motverka tendenser till sådana repressalier inom sitt sammanhang. Det är glädjande att det i Sverige kunnat uppnås samsyn mellan ledare för olika religioner och samfund om att respektera varandra och också de generella regler som finns kring religionsfrihet.

Svenska kyrkan och kyrkans medlemmar kan bidra till ett samhälle där religionsfriheten respekteras genom att påminna om den respekt som finns och ska finnas för olika traditioner. Vi kan också uppmärksamma och visa uppskattning för de sammanhang där ömsesidig respekt råder och adressera situationer där respekten brister och friheten inskränks i samhället och också i Svenska kyrkan när det förekommer. Detta är ett uppdrag för alla nivåer av Svenska kyrkan och inte minst för församlingar och enskilda kristna i det personliga mötet med dem som i olika avseenden har rättigheter och skyldigheter kring utövandet av sin religion. Samma förväntan kan vi ha på dem som tillhör andra samfund och religioner.

Ekumenikutskottet finner dock att den typ av överenskommelse som motionären efterfrågar redan är ingången och därmed kan motionen avslås.

Eu 2014:3

Uppsala den 26 september 2014

På Ekumenikutskottets vägnar

Daniel Tisell, ordförande

David Axelson-Fisk, sekreterare

Beslutande: Daniel Tisell, ordförande, Lina Larhult, Karin Norlander, Agneta Brendt, Lars Stjernkvist, Lars G Linder, Anki Erdmann, Eva-Maria Munck, Anette Nordgren, Dan Sarkar, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Magnus Hedin, Inga Alm och Lena Klevenås.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jesper Eneroth, Göran Karlsson, Olle Carlsson, Katarina Wedin, Elisabet Stålhjem, Lars-Ivar Ericson, Julia Kronlid, Margit Borgström, Agneta Granström och Anders Nihlgård.

Biskoparna Ragnar Persenius och Tuulikki Koivunen Bylund har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

Jag anser att kyrkomötet borde modernisera sitt språkbruk. Ett exempel på modernisering är användandet av ordet "hen" i stället för skrivningen "hon eller han" eller någon annan omskrivning. Jag anser därför att den andra meningen i utskottets överväganden borde lyda:

Individer som tar beslutet att lämna ett sammanhang, såsom en tradition eller ett samfund, för att bekänna sig till något annat är ibland rädda för repressalier från dem som **hen** lämnar.

Lena Klevenås

Kyrkomötet Läronämndens yttrande 2014:13y

Kristendomen och islam

Läronämndens yttrande över motionerna 2014:6 och 2014:96

Läronämnden har tidigare yttrat sig i frågor om relationen mellan kristendom och islam: Ln 1995:508, Ln 2003:12y, Ln 2005:14y och Ln 2006:9y.

Läronämnden har kontinuerligt betonat vikten av religionsmötesfrågor och religionsteologi. Islam framhålls särskilt därför att det är den näst största religionen i Sverige. I Ln 2005:14y står det:

Det är väsentligt att minnas att islam är en av de tre abrahamitiska religionerna, med vilken kristendomen har mycket gemensamt. (...) Det finns goda skäl att fortsätta och fördjupa samtal med företrädare för islam för att i en ömsesidigt kritisk och konstruktiv dialog öka kunskapen om och förståelsen för religiös och kulturell mångfald.

Läronämnden finner det angeläget att även ett diakonalt perspektiv finns med i religionsmötet.

Läronämnden vill framhålla det som står i inledningen till kyrkoordningens 14:e avdelning:

Utiifrån kyrkans tro på Gud som skapande, upprättande och livgivande i hela världen, är den vidare ekumeniska kallelsen att verka för kyrkans enhet, mänsklighetens gemenskap och världens helande, samt att söka Guds tilltal i mötet med varje människa oavsett religiös tradition.

Uppsala den 27 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson och Jesper Svartvik.

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2014:4

Om restriktiv hållning gentemot islam

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:96 om en restriktiv hållning mot islam. I motionen föreslås att Svenska kyrkan ska inta ett mer distanserat förhållningssätt till islam än vad motionären anser vara fallet. Utskottet menar att Svenska kyrkan under lång tid verkat för samtal och dialog, med alla av god vilja. Kyrkans uppgift är att vara inkluderande och öppen. Motionens förslag står inte i samklang med denna grundhållning varför Ekumenikutskottet föreslår att motionen ska avslås.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:96.

Motionens förslag

Motion 2014:96 av Dan Kareliusson, Restriktiv hållning gentemot islam

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att Svenska kyrkan intar en mer restriktiv hållning gentemot islam.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motion 2014:96 i Ln 2014:13y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Svenska kyrkans religionsdialog

Svenska kyrkan på nationell nivå har på olika sätt arbetat kring frågor om religionsdialog, både teoretiskt och praktiskt. Som exempel kan nämnas följande:

1996 påbörjades projektet *Kunskapsutveckling för Svenska kyrkans möte med muslimer* inom Svenska kyrkan. Projektet bedrevs av kyrkokansliet och resulterade i ett flertal publikationer, bland annat dokumenten *Muslimska grannar – Svenska kyrkan möter islam* år 1997 och *Muslimska högtider och fester* år 1999.

I tidskriften *Tro & Tanke* utgavs 1999 *Vad skall vi tro om de andra? Religions-teologi idag*. I tidskriften presenteras olika förhållningssätt med exempel från lutherska, ortodoxa, reformerta, katolska, liberalt teologiska och feministiska utformningar av religionsteologi. I *Tro & Tanke* utkom ytterligare ett nummer om religionsteologi, *Samtal om religionsteologi* (2001:3) där tio utgångspunkter redovisades för religionsteologisk reflektion och för pastoralt handlande.

Under 2007 publicerades dokumentet *Möten med islam* (andra reviderade upplagan 2011). Det arbetades fram på uppdrag av kyrkomötet som önskat en enkel och pedagogisk text som kunde användas i församlingarna. *Sann mot sig själv – öppen mot andra. Samtal om religionsteologi i Svenska kyrkan* är ett dokument från Svenska kyrkans teologiska kommitté 2011. Boken utgavs som ett stöd till de samtal som förs i församlingarna med människor av en annan tro. Till texten finns en studiehandledning. Biskopsbrevet 2012, *De kyrkliga handlingarna i en mångreligiös miljö*, erbjuder teologiskt stöd i församlingarnas arbete i den mångreligiösa miljö som särskilt församlingarna i storstadsområdena befinner sig i. Som största trossamfund i Sverige har Svenska kyrkan både ett särskilt ekumeniskt och interreligiöst ansvar.

Sveriges interreligiösa råd

Sveriges interreligiösa råd konstituerades i maj 2010 med dåvarande ärkebiskop Anders Wejryd som en av initiativtagarna. Idag utgörs rådet av medlemmar från de fyra kyrkofamiljerna (lutherska, katolska, ortodoxa och frikyrkliga) genom presidiet i Sveriges Kristna Råd, de muslimska riktningarna sunni och shia, Judiska centralrådet och även Svenska bahá'í-samfundet, Svenska Buddhistiska samarbetsrådet, det Mandeiska sabiska samfundet, Hinduiska församlingen och Sikhiska församlingen.

Sveriges interreligiösa råd har en jämförelsevis bred anslutning av olika trossamfund, vilket uppfattas som en tillgång och en möjlighet av rådet.

Sveriges Kristna Råd

Sveriges Kristna Råd (SKR), där Svenska kyrkan är medlem, har under åren publicerat flera texter som behandlar interreligiösa frågor utifrån olika aspekter. År 2001 översattes och utgavs den av Konferensen för europeiska kyrkor (KEK) publicerade *Charta Oecumenica*. Texten behandlar bland annat det kristna uppdraget att vara i dialog med både judar och muslimer. Exempelvis formuleras att kristna alltid ska motarbeta alla former av anti-semitism och antijudaism i kyrka och samhälle, möta muslimer med respekt och samarbeta i gemensamma angelägenheter. Som medlem i KEK har texten betydelse för Svenska kyrkans interreligiösa arbete och förhållningssätt.

År 2006 publicerade SKR *Religionsmöte – Ekumeniska dokument*, där texterna hämtats från Kyrkornas världsråd, KEK och Borgågemenskapen. I mars 2007 kom dokumentet *Kan vi be tillsammans? – Ett ekumeniskt studiematerial om bön i mångkulturell kontext*. Dokumentet *Äktenskap där religioner möts* publicerades 2011 och är en första introduktion till präster och pastorer i Sveriges Kristna Råds medlemskyrkor när par av olika religion önskar rådgivande samtal. Boken behandlar främst pastorala frågor som t.ex. barnens religiösa tillhörighet i en familj där föräldrarna bekänner sig till två olika religioner. Sedan år 2013 har SKR formulerade rekommendationer i *Kristna i möte med människor av annan tro (2013)*, som ett viktigt komplement till *Tio tumregler för god ekumenik* från år 2005.

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:96.

Ekumenikutskottets bestämda uppfattning är att man inte bör ställa religioner mot varandra. Utskottet vill understryka det Läronämnden skriver i sitt yttrande över motionen, att Svenska kyrkans förhållningssätt till andra religioner är möten, dialog och samtal. Utskottet avvisar bestämt den kollektivering och förenkling av islam som utskottet menar kommer till uttryck i motionen.

I dialoger är den kristna kyrkans uppgift att verka i positiv anda, inte i restriktiv, med evangeliet om Jesus Kristus i centrum – inbjudande snarare än avvisande, betonande det som förenar snarare än det som skiljer. Den som är trygg i den kristna tron kan vara öppen för religionsdialog, med människor av god vilja, och samarbeta i diakonala uppdrag, med den enskilda av Gud skapade människan i centrum.

Motionens förslag står inte i samklang med denna grundhållning varför utskottet föreslår att motionen ska avslås.

Uppsala den 26 september 2014

På Ekumenikutskottets vägnar

Daniel Tisell, ordförande

Kristin Molander, sekreterare

Beslutande: Daniel Tisell, ordförande, Lina Larhult, Karin Norlander, Agneta Brendt, Lars Stjernkvist, Lars G Linder, Anki Erdmann, Eva-Maria Munck, Anette Nordgren, Dan Sarkar, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Magnus Hedin, Inga Alm och Lena Klevenås.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jesper Eneroth, Göran Karlsson, Olle Carlsson, Katarina Wedin, Elisabet Stålhjem, Lars-Ivar Ericson, Julia Kronlid, Margit Borgström, Agneta Granström och Anders Nihlgård.

Biskoparna Ragnar Persenius och Tuulikki Koivunen Bylund har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Jag väljer att gå med på att motionen avslås med motiveringen att jag anser att motion 2014:68 som behandlas i Tillsyns- och uppdragsutskottets betänkande TU 2014:7 bättre speglar min nomineringsgrupps inställning i frågan om kristendom och islam i Svenska kyrkan. Kärnan i det jag vill framföra är att Svenska kyrkan ska vara tydlig i att stå upp för sin kristna identitet och predika evangelium, som är öppet för alla. Jag ser ett värde i dialog med andra religioner och respektfull relation med representanter från andra religioner. Jag menar dock att kyrkan i samband med dessa möten och i andra sammanhang inte ska ge avkall på sin egenart, det kristna budskapet och tron på Jesus Kristus som är särskiljande för den kristna tron. Gemensamma gudstjänster eller upplåtande av kyrkorummen till förkunnandet av andra religioner, är något annat än att föra dialog och är därför något jag inte kan ställa mig bakom.

Julia Kronlid

Kyrkomötet Läronämndens yttrande 2014:13y

Kristendomen och islam

Läronämndens yttrande över motionerna 2014:6 och 2014:96

Läronämnden har tidigare yttrat sig i frågor om relationen mellan kristendom och islam: Ln 1995:508, Ln 2003:12y, Ln 2005:14y och Ln 2006:9y.

Läronämnden har kontinuerligt betonat vikten av religionsmötesfrågor och religionsteologi. Islam framhålls särskilt därför att det är den näst största religionen i Sverige. I Ln 2005:14y står det:

Det är väsentligt att minnas att islam är en av de tre abrahamitiska religionerna, med vilken kristendomen har mycket gemensamt. (...) Det finns goda skäl att fortsätta och fördjupa samtal med företrädare för islam för att i en ömsesidigt kritisk och konstruktiv dialog öka kunskapen om och förståelsen för religiös och kulturell mångfald.

Läronämnden finner det angeläget att även ett diakonalt perspektiv finns med i religionsmötet.

Läronämnden vill framhålla det som står i inledningen till kyrkoordningens 14:e avdelning:

Utiifrån kyrkans tro på Gud som skapande, upprättande och livgivande i hela världen, är den vidare ekumeniska kallelsen att verka för kyrkans enhet, mänsklighetens gemenskap och världens helande, samt att söka Guds tilltal i mötet med varje människa oavsett religiös tradition.

Uppsala den 27 augusti 2014

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Christopher Meakin, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Hans-Erik Nordin, biskop Jan-Olof Johansson, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Esbjörn Hagberg, biskop Tuulikki Koivunen Bylund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson och Jesper Svartvik.

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2014:5

Religionsdialog

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2014:109 om behovet av lokala dialogcentra för interreligiös dialog. I motionen föreslås att kyrkostyrelsen ska utreda möjligheterna till samarbete mellan Svenska kyrkan och Nordiskt centrum för interreligiös dialog i syfte att skapa lokala interreligiösa dialogcentra. Utskottet finner att utredning av och arbete med lokal religionsdialog inte ska regleras av nationell nivå utan stift och församling bör ha frihet att anpassa verksamhet efter behov och kontext. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Utskottet föreslår emellertid med anledning av motionen att kyrkomötet uppdrar åt kyrkostyrelsen att genomföra en kartläggning av det interreligiösa och interkulturella arbete där Svenska kyrkan redan finns med.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:109.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2014:109 uppdra åt kyrkostyrelsen att genomföra en kartläggning av det interreligiösa och interkulturella sammanhang där Svenska kyrkan finns med.

Motionens förslag

Motion 2014:109 av Berit Bornecrantz Dias m.fl., Lokala dialogcentra

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda om ett samarbete med Nordiskt centrum för interreligiös dialog skulle kunna etableras i syfte att skapa lokala dialogcentra på orter med samfund från flera religioner.

Bakgrund

Stiftelsen *Nordiskt centrum för interreligiös dialog* bildades år 1993 och är partipolitiskt oberoende. Stiftelsens uttalade syfte är att skapa dialog mellan de abrahamitiska religionerna och visa att det finns mer som förenar än skiljer dessa trosriktningar åt samt att medverka till ett bättre och sundare samhällsklimat och fred i världen.

Svenska kyrkan finns representerad på olika nivåer i en mängd regionala interreligiösa råd. Som exempel kan nämnas det interreligiösa rådet i Göteborg, vilket bildades 2007. Efter en studieresa till St Philips Centre i Leicester, med bland annat Interreligiösa rådet, kommunala tjänstemän samt politiker i Göteborg stad uppstod ett engagemang som utmynnade i att Göteborgs kommunstyrelse i maj år 2011 beslutade tillskjuta medel med 1 miljon kronor per år i tre års tid med start från och

med den 1 januari 2012. Detta beslut ledde till att det interreligiösa centret kunde öppnas. Det interreligiösa rådet i Göteborg är centrets huvudman. Ett flertal kommuner i Sverige har tagit liknande initiativ till interreligiösa och interkulturella råd.

I Stockholms stift verkar sedan flera år tillbaka Centrum för religionsdialog, CRD, som har stiftets församlingar som främsta uppdragsgivare men bedriver även samarbete med Svenska kyrkans nationella nivå samt stift i Svenska kyrkan. CRD fungerar främst som en mötesplats för stiftens medarbetare. CRD arbetar även tillsammans med övriga nordiska lutherska folkkyrkor.

Nätverket *Framtiden bor hos oss* bildades år 2000. Nätverket består idag av 24 församlingar inom Svenska kyrkan som arbetar i en mångkulturell och mångreligiös miljö. Församlingar som förenas av det faktum att de finns och verkar i urbana mångreligiösa och mångkulturella stadsdelar i Stockholmsområdet, Göteborg, Malmö, Norrköping och Linköping, dvs. i fem olika stift: Stockholm, Göteborg, Lund, Linköping och Strängnäs.

I nätverket utbyter man erfarenheter, arrangerar konferenser och seminarier, genomför utbildningar och väcker opinion i utsatthetsfrågor utifrån en gemensam plattform. Nätverkets uppgift är att bevaka och driva opinionsbildning, ha en samordnande funktion, arrangera konferenser för både anställda och förtroendevalda samt reflektera över församlingarnas uppdrag.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:109.
2. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2014:109 att uppdra åt kyrkostyrelsen att genomföra en kartläggning av de interreligiösa och interkulturella sammanhang där Svenska kyrkan finns med.

Lokal religionsdialog av betydande vikt

Utskottet ställer sig positiv till motionens grundhållning om vikten av religionsdialog på lokal och regional nivå. Redan idag finns interreligiösa och interkulturella råd och interreligiösa initiativ på en mängd platser i Sverige. Utskottet uttrycker viss tveksamhet till huruvida nationell nivå ska ansvara för och strukturera denna typ av uppdrag. Dialog tarvar relation och relation uppstår i konkreta möten, varför kompetens och engagemang för lokala dialoger främst står att finna i det lokala sammanhanget. Utskottet menar vidare att stiftens situationer vad gäller det interreligiösa arbetet ser väldigt olika ut. Därför bör inte arbetet med lokal religionsdialog utredas eller regleras av nationell nivå utan stift och församling bör ha frihet att anpassa verksamhet och samarbeten efter behov och kontext. Utskottet föreslår därför att motionen avslås.

Däremot ser utskottet ett behov av en kartläggning av de interreligiösa och interkulturella sammanhang där Svenska kyrkan redan nu är aktiv, i syfte att inspirera församlingar och stift. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att uppdra åt kyrkostyrelsen att genomföra en sådan kartläggning.

På Ekumenikutskottets vägnar

Daniel Tisell, ordförande

Kristin Molander, sekreterare

Beslutande: Daniel Tisell, ordförande, Lina Larhult, Karin Norlander, Agneta Brendt, Lars Stjernkvist, Lars G Linder, Anki Erdmann, Eva-Maria Munck, Anette Nordgren, Fredrik Sidenvall, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Magnus Hedin, Inga Alm och Lena Klevenås.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jesper Eneroth, Göran Karlsson, Olle Carlsson, Katarina Wedin, Elisabet Stålhjem, Lars-Ivar Ericson, Julia Kronlid, Margit Borgström, Agneta Granström, Dan Sarkar och Anders Nihlgård.

Biskoparna Ragnar Persenius och Tuulikki Koivunen Bylund har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2014:6

Internationellt församlingsutbyte

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2014:34 som föreslår att 1 miljon kronor per stift anslås för att bidra till internationellt församlingsutbyte. Ekumenikutskottet föreslår kyrkomötet att avslå motionen med hänvisning till de satsningar på att utveckla stödet för internationella vänrelationer som kyrkostyrelsen aviserat i sin skrivelse KsSkr 2014:1.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:34 punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:34 punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2014:34 av Mats Nilsson, Internationellt församlingsutbyte

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att avsätta 1 miljon kronor till varje stift för internationellt församlingsutbyte.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att fastställa kriterier för hur pengarna ska användas.

Bakgrund

Internationella utbyten och vänrelationer mellan församlingar har de senaste åren berörts av kyrkomötet framför allt i samband med behandlingen av den nationella nivåns verksamhet och ekonomi. I årets skrivelse anger kyrkostyrelsen att det kommer att vara en prioriterad uppgift att utveckla former för delande, rådgivning och samordning av de vänrelationer som i dag bärs av den nationella nivån, stiftet och församlingarna. Detta görs i samverkan med stiftet (KsSkr 2014:1, sid 17).

Vid kontakter med kyrkokansliet i Uppsala har det framkommit att församlingsutbyten ibland kan få stöd från stiftet om församlingarna ligger inom stift som i sin tur har vänstiftsrelationer. Det förekommer också att insatser inom ramen för utbyten görs som kompetensutvecklingsåtgärder för de anställda och då kan få viss extern finansiering. Det är ovanligt att det finns medel som möjliggör kompetensutvecklingsåtgärder av förtroendevalda på samma sätt.

Det har varit ovanligt med öronmärkt ekonomiskt stöd från kyrkostyrelsen eller kyrkomötet till verksamhet i församlingar. Församlingarnas och pastoratens rätt och möjlighet till självständiga budgetbeslut och det kyrkliga utjämningsystemet har varit de källor som funnits för att församlingarna ska kunna finansiera verksamheten.

Vid sidan av utjämningssystemet har dock öronmärkt stöd till verksamhet i stift och församlingar periodvis getts inom ramen för det riktade församlingsbidraget. Detta bidrag har de senaste åren öronmärkts för åtgärder som leder till ökad samverkan mellan församlingar i syfte att uppnå bestående förändringar och verksamhetseffektivisering. Det finns också större satsningar som är gemensamma för alla nivåer i Svenska kyrkan. En sådan är den pågående satsningen *Dela tro – Dela liv*.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:34.

Ekumenikutskottet gläder sig åt en utveckling där fler församlingar engagerar sig i församlingsutbyten. Dessa utbyten möter också nya utmaningar bland annat eftersom ökade internationella kontakter mellan enskilda människor också skapar nya relationer mellan församlingar på ett sätt som inte alltid kan planeras och budgeteras med önskvärd framförhållning.

Men internationella utbyten är ett ansvar för varje församling att planera, prioritera och finansiera. Stiftet har goda möjligheter att på olika sätt främja denna verksamhet. Kyrkostyrelsen redovisar att arbetet med att stödja detta kommer att prioriteras under planeringsperioden i samverkan med stiftet och Ekumenikutskottet gör bedömningen att detta är en lämplig ordning och föreslår därför att motionen avslås i sin helhet.

Uppsala den 26 september 2014

På Ekumenikutskottets vägnar

Daniel Tisell, ordförande

David Axelsson-Fisk, sekreterare

Beslutande: Daniel Tisell, ordförande, Lina Larhult, Karin Norlander, Agneta Brendt, Lars Stjernkvist, Lars G Linder, Anki Erdmann, Eva-Maria Munck, Anette Nordgren, Dan Sarkar, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Magnus Hedin, Inga Alm och Lena Klevenås.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jesper Eneroth, Göran Karlsson, Olle Carlsson, Katarina Wedin, Elisabet Stålhjem, Lars-Ivar Ericson, Julia Kronlid, Margit Borgström, Agneta Granström och Anders Nihlgård.

Biskoparna Ragnar Persenius och Tuulikki Koivunen Bylund har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2014:7

Kristna i Mellanöstern

Sammanfattning

I betänkandet behandlas tre motioner rörande situationen i Mellanöstern och då särskilt rörande de kristna i området, men också för kristna i andra delar av världen. Utskottet anser att situationen är mycket allvarlig och att kyrkostyrelsen bör ges i uppdrag att avsätta extra resurser för det arbete Svenska kyrkan stöder i Mellanöstern. Utskottet föreslår också att kyrkomötet gör ett uttalande om situationen i Mellanöstern för att väcka engagemang och stöd för de drabbade. Utskottet föreslår avslag på motionerna i övrigt.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:35 punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:35 punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:65 punkt 1.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:65 punkt 2.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:65 punkt 3.
6. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:84 punkt 1.
7. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:84 punkt 2.
8. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2014:84 punkt 2 uppdra åt kyrkostyrelsen att på ett ansvarsfullt och substantiellt sätt öka omfattningen på stödet till arbetet för utsatta människor i Mellanöstern.
9. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:84 punkt 3.
10. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:84 punkt 4.
11. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2014:84 punkt 1 göra detta uttalande:

En humanitär katastrof utspelar sig i Mellanöstern. Miljoner människor befinner sig på flykt från inbördeskriget i Syrien och från den Islamiska statens (IS) brutala framfart i Irak och Syrien. Vi ser en skoningslös förföljelse av religiösa minoriteter och de urgamla kristna församlingarna i Irak står inför utplåning. Skolor, sjukhus och bostäder har blivit till ruiner på många håll. Våldet och förstörelsen har dramatiskt försämrat utsikterna för en varaktig fredlig utveckling i hela regionen.

Läget är så alarmerande att det krävs extraordinära insatser från FN och dess medlemsstater för att skydda människors liv, välbefinnande och religionsfrihet i Mellanöstern. De mänskliga fri- och rättigheter som världssamfundet har enats kring måste försvaras.

Denna katastrof leder också till att några av de drabbade kommer till Sverige. Som enskilda, som kyrka och som samhälle har vi ett uppdrag att efter bästa

förmåga välkomna dem som tvingats fly och att i förbön och omsorg ge dem hopp om att det är möjligt att åter leva tryggt och åtnjuta de mänskliga rättigheter var och en har.

Motionernas förslag

Motion 2014:35 av Anders Roos m.fl., Kristna i Mellanöstern

1. Kyrkomötet beslutar att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att omdisponera de medel som avsatts för bostadsbyggande på Olivberget i Jerusalem så att de istället kan vara till stöd för förföljda kristna i Mellanöstern.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att intensifiera arbetet till hjälp åt förföljda kristna i världen, främst i Mellanöstern.

Motion 2014:65 av Julia Kronlid och Aron Emilsson, Stöd till förföljda och utsatta kristna

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att arbeta för att Svenska kyrkan i sitt internationella arbete ska prioritera och intensifiera sina ansträngningar i syfte att stödja förföljda och utsatta kristna.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att Svenska kyrkan mer regelbundet ska ta med förföljda kristna i förbönen.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att på Svenska kyrkans hemsida utöka informationen om förföljda kristnas utsatta situation i världen, och ge förslag på förbönsämnen.

Motion 2014:84 av Jerker Schmidt m.fl., Ökat stöd till Mellanösterns kristna

1. Kyrkomötet beslutar att göra ett uttalande om situationen för Mellanösterns kristna samt uppmana till förbön i Svenska kyrkans församlingar.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i samarbete med andra kyrkor och organisationer intensifiera Svenska kyrkans humanitära arbete i Mellanöstern särskilt i Irak.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att intensifiera de ekumeniska kontakterna med Mellanösterns kristna, särskilt i Irak.
4. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att genomföra en utbildningsinsats i Svenska kyrkan om Mellanösterns kristna och deras situation och hur vi som kyrka kan bli bättre rustade att möta dem som flytt och som idag lever i Sverige.

Bakgrund

Svenska kyrkans arbete till stöd för förföljda kristna kommer i stor utsträckning till uttryck som en del av det arbete som utförs i globala, regionala och nationella ekumeniska organ och program. Svenska kyrkan stöder och deltar i sådan verksamhet i Mellanöstern, Afrika och Asien, detta i relation till globala organ. Arbetet inriktas både på att värna mänskliga rättigheter/rätten till religionsfrihet och på förtroendeskapande insatser för att främja goda relationer mellan kristna och muslimer. Något som många av kyrkans partner understryker som viktigt. Svenska kyrkan stödjer också humanitärt arbete för att underlätta situationen för flyktingar bland annat från Syrien och Irak, där de humanitära principerna gäller vilket innebär att religion, etnicitet, kön, politisk tillhörighet inte ska påverka utan enbart behov.

Det innebär att kristna flyktingar är en av flera utsatta minoritetsgrupper som får del av de humanitära insatserna. Genom forskning, nya samarbeten och ökade kontakter med partner i Mellanöstern stärks Svenska kyrkans förmåga att utveckla framgångsrika strategier för att fortsatt värna kristna minoriteters rättigheter. I kyrkostyrelsens skrivelse 2014:2 redovisas det arbete som bedrivs på området sedan tidigare och som ett resultat av 2013 års kyrkomöte uppdrag till kyrkostyrelsen att intensifiera det pågående arbetet för förföljda kristna.

Tidigare behandling i kyrkomötet

Kyrkomötet behandlade situationen för de kristna i Mellanöstern varje år under föregående mandatperiod. Övervägandena finns i Ekumenikutsnittets betänkanden Eu 2010:1, Eu 2011:4, Eu 2012:3 och Eu 2013:1. De frågor som aktualiseras i detta betänkande berörs särskilt i betänkande Eu 2012:3 där utskottet bland annat understryker vikten av att frågor om förföljelse av kristna, av minoriteters situation samt frågor om religionsfrihet fortsätter att lyftas fram inom Svenska kyrkan samt att engagemang kring dessa frågor uppmuntras.

I förra årets betänkande säger utskottet bland annat:

Utskottet understryker att det engagemang som Svenska kyrkan visar och det arbete hon utför kan ökas men det bör främst ske i och genom de ekumeniska och interreligiösa organisationer som Svenska kyrkan är medlem av och aktiv i. Svenska kyrkan är en viktig del av det arbete som bedrivs exempelvis genom Kyrkornas världsråd och Sveriges Kristna Råd men även i Sveriges interreligiösa råd. (Eu 2013:1)

Situationen i Mellanöstern har under de senaste månaderna varit ämnet för ett flertal debattartiklar, manifestationer, förbönsgudstjänster och uttalanden av bland annat företrädare för Svenska kyrkan, SKR och Sveriges interreligiösa råd. ACT-appeller om stöd till arbete med flyktingar från Syrien och Irak har fått ekonomiskt bidrag av Svenska kyrkan uppgående till knappt 10 miljoner kronor. Det förekommer i dag flera uppmaningar till förbön för de drabbade i Mellanöstern på Svenska kyrkans hemsida. Det är förböner formulerade av medarbetare inom Svenska kyrkans internationella arbete på kyrkokansliet, av medarbetare i internationella nätverk som ACT (Action by Churches Together) och av medarbetare i andra delar av kyrkan. Böner för Mellanöstern är en särskild rubrik under Aktuellt på hemsidan för Svenska kyrkans internationella arbete. Även Sveriges Kristna Råd uppmanar till förbön för situationen i Mellanöstern på sin hemsida. Det finns inget formaliserat sätt för kyrkostyrelsen att besluta om förbönssämnen och formuleringar av förböner i Svenska kyrkans gudstjänster.

Beslut rörande Housingprojektet

Kyrkomötet beslutade år 2007 att uppdra åt kyrkostyrelsen att skyndsamt slutföra beredningen av Svenska kyrkans deltagande i LVF:s (Lutherska Världsförbundets) Mount of Olives Housing Project och därefter besluta om former för ett substantiellt och ansvarsfullt engagemang från Svenska kyrkans sida. I underlaget för beslutet framkom att ett belopp om ca 30 miljoner kronor ansågs vara en rimlig nivå (Eu 2007:1). Kyrkostyrelsen informerade kyrkomötet i KsSkr 2008:3 att man beslutat bevilja ett anslag på 30 miljoner kronor för husbyggnadsprojektet. I kyrkostyrelsens protokoll från den 27–28 februari 2008 framgår att anslaget ska ges under förutsättning att det upprättats ett avtal mellan Svenska kyrkan och LVF om

detta stöd. Eftersom förutsättningar för att starta byggnadsprojektet ännu inte föreligger har något avtal inte kunnat upprättas och inga pengar heller utbetalats. Pengarna för detta anslag är inte disponerade som en skuld eller särskild fondering i kyrkostyrelsens ekonomiska redovisning utan kommer som besluten är fattade att uppkomma som en kostnad först när tilläggsavtalet med LVF kunnat tecknas. I budgeten för Svenska kyrkans nationella nivå är anslaget fördelat jämnt över planeringsperioden (10 mkr årligen). I dagsläget betraktar parterna (Svenska kyrkan och Lutherska världsförbundet) i praktiken kyrkostyrelsens beslut som en garanti för stöd till projektet när projektet startar.

Utskottets överväganden

Olivbergsprojektet – viktigt att stå fast vid löftet

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå förslaget i motion 2014:35, punkt 1, att omdisponera medlen för Olivbergsprojektet.

Svenska kyrkans utlovade stöd till byggande av bostäder på Oliverget är ett långsiktigt åtagande som kyrkan inte bör backa från så länge det finns en realistisk bedömning att projektet kommer att kunna genomföras. Att det kan erbjudas bostäder i detta område är också ett viktigt och hoppningivande stöd för den kristna minoriteten i Jerusalem och Palestina. Ekumenikutskottet anser att behovet av insatser i Mellanöstern är stort men vi anser inte att de olika behoven ska ställas mot varandra och föreslår därför avslag på motionen.

Anslå medel utöver föreslagen ram för arbetet i Mellanöstern

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motionerna 2014:35, punkt 2, 2014:65, punkt 1 och 2014:84, punkterna 2 och 3.
2. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2014:84 punkt 2 att uppdraga åt kyrkostyrelsen att på ett ansvarsfullt och substantiellt sätt öka omfattningen på arbetet till stöd för utsatta människor i Mellanöstern.

Situationen i Mellanöstern har länge varit präglad av våld på ett sätt som särskilt drabbat svaga grupper och minoritetsgrupper. På den sista tiden har situationen accelererat till ohygglig terror och exempellös mänsklig katastrof.

Ekumenikutskottet har tagit del av information om det arbete som görs av Svenska kyrkan och uppskattar de insatser som nu görs både inom ramen för samarbetet i bland annat KV, ACT, LVF och inom Svenska kyrkans egen internationella programverksamhet. Dessa insatser är långsiktiga och medför också i sig ökande ekumeniska kontakter med de kristna i området. På kort sikt måste arbetet inriktas på att lindra den akuta nöden för alla drabbade och under en lång tid kan man förutse att kyrkor och kristna i området behöver stöd i olika former för att bygga upp sina liv, sina församlingar och sina kyrkor igen när väl förutsättningarna för en uppbyggnad eller återuppbyggnad finns.

Uppdraget att intensifiera arbetet för kristna i Mellanöstern har getts kyrkostyrelsen tidigare och i år återredovisar kyrkostyrelsen det omfattande arbete som görs för att lindra situationen för utsatta kristna och bygga förtroende mellan grupper i Mellanöstern och i andra delar av världen. Det är oklart vilken effekt det skulle ha att ge kyrkostyrelsen samma uppdrag igen. Ekumenikutskottet menar dock att situationen i Mellanöstern nu blivit så allvarlig att det är nödvändigt att vidta extra-

ordinära åtgärder. I dagens situation menar utskottet att den ekonomiskt starka Svenska kyrkan måste anslå substantiella ekonomiska medel, utöver vad som redan samlas in genom gåvor eller finansieras genom bidrag från statliga och internationella organ, för att bidra till verkningsfulla åtgärder såväl kortsiktigt som långsiktigt. Sådana medel måste skjutas till med hänsyn till vad det finns kapacitet och möjlighet att använda i området i varje given tidpunkt. Detta anser utskottet ska ges som ett uttalat uppdrag för kyrkostyrelsen som kommer att rådgöra med internationella rådet kring storlek på stödet och när stödet blir som mest verksamt.

Kyrkostyrelsen kommer i kommande redovisning till kyrkomötet kunna redovisa hur detta genomförts.

Vi föreslår ingen nationell utbildningsinsats

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:84, punkt 4, om särskild utbildningsinsats.

Situationen i Mellanöstern är nu så allvarlig och omskriven att den måste anses vara väl känd av de flesta. Detta innebär förstås inte att man därmed också känner till särskilt mycket om de kristna som drabbas och som i viss utsträckning också kommer till Sverige. Utskottet förutsätter att innehållet i det pågående projektet *Dela tro – dela liv* på sina håll kommer att påverkas av denna utveckling. Ekumenikutskottet menar att en fortsatt hög aktivitet från Svenska kyrkans nationella nivå när det gäller att tillgängliggöra information och informera om pågående insatser i regionen och i Sverige bidrar till att förståelsen och insikten ökar. Det bidrar också till att nya relationer skapas och fördjupas också här i Sverige mellan människor från olika kyrkor och traditioner och utskottet har förhoppningen att många av kyrkans medlemmar kommer att välkomna dem som på grund av situationen i Mellanöstern kommit till Sverige och också i förbön och omsorg visa delaktighet med dem som bor i Sverige och har drabbade släktingar och vänner i området.

Ekumenikutskottet ser dock inte tillräckligt starka skäl för att utöver detta föreslå en särskild nationell utbildningsinsats.

Inget uppdrag om förbönsämnen eller information men förslag till ett uttalande

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motionerna 2014:65, punkt 2 och 3, och 2014:84, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2014:84, punkt 1, göra ett uttalande om situationen i Mellanöstern.

Ekumenikutskottet konstaterar att det regelbundet föreslås förböner för situationen i Mellanöstern och för de drabbade där både på Svenska kyrkans hemsida och på Sveriges Kristna Råds hemsida. I stiftens förekommer säkerligen också uppmaningar till förböner regelbundet. Den del av informationen på Svenska kyrkans hemsida som handlar om situationen i Mellanöstern förnyas och fylls på kontinuerligt.

Ekumenikutskottet förutsätter att detta kommer att fortgå så länge situationen i området är så allvarlig som den är.

Det faktum att det regelbundet efterfrågas mer aktivitet från Svenska kyrkans sida pekar dock på att det arbete som görs inte är känt och att de som vill engagera sig har svårt att hitta vägar att stödja kyrkans arbete. Ekumenikutskottet menar att ett uttalande från kyrkomötet till stöd för de drabbade i och från Mellanöstern kan bidra

till att frågan uppmärksammas och till att engagemanget för de drabbade ökar. Ekumenikutskottet föreslår därför att kyrkomötet gör ett sådant uttalande.

Uppsala den 26 september 2014

På Ekumenikutskottets vägnar

Daniel Tisell, ordförande

David Axelson-Fisk, sekreterare

Beslutande: Daniel Tisell, ordförande, Lina Larhult, Karin Norlander, Agneta Brendt, Lars Stjernkvist, Lars G Linder, Anki Erdmann, Eva-Maria Munck, Anette Nordgren, Dan Sarkar, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Magnus Hedin, Inga Alm och Lena Klevenås.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jesper Eneroth, Göran Karlsson, Olle Carlsson, Katarina Wedin, Elisabet Ståhlhem, Lars-Ivar Ericson, Julia Kronlid, Margit Borgström, Agneta Granström och Anders Nihlgård.

Biskoparna Ragnar Persenius och Tuulikki Koivunen Bylund har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Jag stödjer utskottets förslag till beslut i punkt åtta samt att utskottet vill att kyrkomötet gör ett uttalande om situationen i Mellanöstern, som delvis tillmötesgår vår önskan i yrkande ett i motion 2014:65. Jag anser dock att vår motion om utsatta kristna berör situationen i ett bredare geografiskt och mer långsiktigt perspektiv än det som framkommer i detta förslag. Jag vill därför ändå uttrycka att jag avser att stödja motion 2014:65.

Julia Kronlid

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2014:8

Israel/Palestinakonflikten och andra internationella konflikter

Sammanfattning

I betänkandet behandlas två motioner, 2014:59 som föreslår ett följeslagarprogram i Israel och 2014:69 som efterlyser en revision av kyrkostyrelsens politiska ställningstaganden i internationella frågor. Utskottet anser att ett följeslagarprogram inte bör startas på initiativ av kyrkomötet och att den politik som förs på ett lämpligt sätt bygger på principer om icke-våld och internationell rätt och föreslår därför avslag på båda motionerna.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:59 punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:59 punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:69 punkt 1.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:69 punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2014:59 av Margareta Larsson, Följeslagarprogram för västra Israel

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en genomförandeplan för ett följeslagarprogram för västra Israel.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att undersöka möjligheten till delfinansiering av FN eller EU utifrån motionens intentioner.

Motion 2014:69 av Julia Kronlid och Aron Emilsson, Svenska kyrkans roll i internationella konflikter och Mellanösternkonflikten

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma en politik som i internationella konflikter står för fred och försoning och så långt det är möjligt förhåller sig neutral i konflikter.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utforma en politik som i Mellanösternkonflikten förhåller sig mer neutral och inte så tydligt tar parti för den ena parten.

Bakgrund

Det följeslagarprogram som motionären i motion 2014:59 hänvisar till är ett internationellt program som drivs av Kyrkornas världsråd under namnet Ecumenical Accompaniment Program in Palestine and Israel (EAPPI). Programmet har drivits sedan 2002 och beskrivs som frukten av en ekumenisk delegation till området under 2001. Sveriges Kristna Råd (SKR) är den svenska medlemsorganisation som ansvarar för Sveriges engagemang i EAPPI. SKR rekryterar och sänder varje år nya följeslagare till programmet. Ekonomiskt stöder SKR programmet med sex miljoner kronor vilket huvudsakligen finansieras av Sida som ett stöd till humanitära insatser. Samtliga följeslagare i programmet placeras på orter i palestinskt område och i Jerusalem.

Enligt uppgift från Svenska kyrkans medarbetare i området är det stöd som ges till den civilbefolkning som drabbas av beskjutning från Gaza/Hamas ett ansvar för en civilförsvarsliknande organisation kallad Homefront och inte för den israeliska försvarsmakten (IDF).

Ofta har behovet av en så kallad position från Svenska kyrkan varit relaterad till att Svenska kyrkan och de nätverk kyrkan ingår i identifierat ett viktigt område för påverkansarbete, bedriver arbete i ett konfliktdrabbat område eller har samarbetspartner som verkar i ett sådant område.

På området fred och internationella konflikter har Nämnden för internationell mission och diakoni antagit följande positionspapper utöver Mellanösternkonflikten:

- ◆ Positionspapper om Svenska kyrkans förhållningssätt till klustervapen,
- ◆ Position för Svenska kyrkans internationella verksamhets arbete för att främja en långsiktigt hållbar fred i Colombia,
- ◆ Sammanställning av intagna positioner om att främja fred genom begränsad handel med krigsmateriel. (Sammanställd av kyrkostyrelsen)
- ◆ Position för hållbar fred i och mellan Sudan och Sydsudan,
- ◆ Position för hållbar och rättvis fred i Zimbabwe.

Den senaste position som slagits fast kring Mellanösternkonflikten är daterad den 22 november 2012. Den sammanfattas enligt följande:

Svenska kyrkans övergripande position:

Svenska kyrkans syn på konflikten mellan Israel och Palestina grundas i folkrätten – den internationella humanitära rätten, de universella mänskliga rättigheterna, sedvanerätt och relevanta internationella konventioner. Vi vill verka för en rättvis och hållbar fred framförhandlad av konfliktens parter inom detta folkrättsliga ramverk, vilken garanterar såväl israeler som palestinier ett liv inom säkra och erkända gränser och fria möjligheter att forma sin egen framtid.

Utifrån detta ser vi följande positioner:

- Svenska kyrkan stödjer en tvåstatslösning utifrån 1967 års gränser där israeler och palestinier lever sida vid sida inom säkra och erkända gränser och ett gemensamt och öppet Jerusalem i enlighet med tidigare FN-resolutioner.
- Endast på fredlig väg kan konflikten nå en hållbar lösning. Allt folkrättsvidrigt våld och övergrepp mot civila oavsett utövare måste upphöra och förövare måste lagföras.
- Palestiniernas rätt till självbestämmande måste erkännas och respekteras.

- Israel har både rätten och skyldigheten att skydda sin befolkning i enlighet med internationell rätt.
- Israels ockupation av det palestinska området är olaglig enligt internationell rätt och måste upphöra. Innan så har skett måste Israel fullfölja sina skyldigheter som ockupationsmakt i enlighet med fjärde Haagkonventionen och fjärde Genèvekonventionen.
- Israels bosättningar på palestinskt område inklusive Östra Jerusalem samt den så kallade muren (separationsbarriären) utgör brott mot den internationella rätten och måste därför avvecklas.
- Jerusalems status som en öppen stad, delad mellan två folk och tre religioner, och med fri tillgänglighet till de heliga platserna måste garanteras genom slutstatusförhandlingar i enlighet med internationell rätt.
- Försoning mellan rivaliserande palestinska grupper och territoriell enhet är förutsättningar för ett fritt, icke-diskriminerande och demokratiskt Palestina.
- Säkert och obehindrat humanitärt tillträde till nödlidande människor måste respekteras av alla involverade parter i enlighet med den internationella humanitära rätten.
- Ekonomiskt och politiskt stöd, såväl direkt som indirekt, till en fortsatt ockupationspolitik förhindrar fredsprocessen.
- Svenska kyrkan är emot en bojkott av Israel inom internationellt erkända gränser.

Utskottets överväganden

Inget följeslagarprogram på initiativ från kyrkomötet

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:59.

Det ekumeniska följeslagarprogrammet är ett resultat av att kyrkor i Palestina framfört en önskan till internationella ekumeniska fora att kristna i olika delar av världen på plats ska se och höra om situationen för de kristna i den delen av världen där Jesus Kristus levde och verkade. Genom att vara en internationell närvaro vill ekumeniska följeslagarprogrammet bidra till att dämpa våldet och främja respekten för folkrätten. Närvaron är ett uttryck för praktisk solidaritet med utsatta grupper – såväl palestinier som israeler.

Konflikten i Israel/Palestina kan inte lösas med våld. Den beskjutning som görs från Gaza mot civilbefolkningen i Israel är ett brott mot folkrätten och måste upphöra. Förslaget om ett följeslagarprogram i Israel har dock ingen förankring i något ekumeniskt organ och har inte framförts som ett önskemål eller förslag från någon lokal aktör. Ekumenikutskottet anser att kyrkomötet inte ensidigt bör ta ett initiativ till ett följeslagarprogram på så lösa grunder och föreslår därför att motionen ska avslås.

Politiken bygger på principer om icke-våld och internationell rätt

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:69.

Svenska kyrkan är inte en politisk organisation och ska undvika att ta ställning på ett sätt som gör att kyrkan uppfattas som en partipolitisk aktör. Samtidigt är det ibland nödvändigt att Svenska kyrkan uttalar en position även i frågor av politisk karaktär

för att vara trovärdig i sitt agerande och för att kyrkans medarbetare ska ha något att utgå från i sin dagliga verksamhet. Exempel på detta är de ställningstaganden som kyrkostyrelsen publicerar kring Mellanösternkonflikten och kring konflikterna i Colombia och Sudan/Sydsudan.

Det ligger i sakens natur att en beslutad position i någon utsträckning kommer att uppfattas både som ett ställningstagande för något och som ett ställningstagande mot något. Ekumenikutskottet gör bedömningen att de dokumenterade positioner som i dag finns rörande Svenska kyrkans syn på internationella konflikter bygger på strävan efter balans och betoning på fredliga lösningar med respekt för internationell rätt och mänskliga rättigheter. Den position som slagits fast rörande Mellanösternkonflikten betonar icke-våld och internationell rätt på ett tydligt sätt. Processen att ta fram positionen har varit omsorgsfull och bygger i stor utsträckning på ställningstaganden som också bekräftats genom kyrkomötets behandling av olika ärenden rörande konflikten.

Utskottet föreslår därför kyrkomötet att motionen ska avslås.

Uppsala den 26 september 2014

På Ekumenikutskottets vägnar

Daniel Tisell, ordförande

David Axelson-Fisk, sekreterare

Beslutande: Daniel Tisell, ordförande, Lina Larhult, Karin Norlander, Agneta Brendt, Lars Stjernkvist, Lars G Linder, Anki Erdmann, Eva-Maria Munck, Anette Nordgren, Dan Sarkar, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Magnus Hedin, Inga Alm och Lena Klevenås.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jesper Eneroth, Göran Karlsson, Olle Carlsson, Katarina Wedin, Elisabet Ståhlhem, Lars-Ivar Ericson, Julia Kronlid, Margit Borgström, Agneta Granström och Anders Nihlgård.

Biskoparna Ragnar Persenius och Tuulikki Koivunen Bylund har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Jag anser att utskottet inte fullt ut tillmötesgår önskemålen i motion 2014:59 samt motion 2014:69 och vill därför framföra att jag anser att utskottet borde ha tillstyrkt dessa motioner.

Julia Kronlid

Kyrkomötet Ekumenikutskottets betänkande 2014:9

Ett fredsupprop

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2014:77 om ett fredsupprop. I motionen föreslås att kyrkostyrelsen tillsammans med Sveriges Kristna Råd (SKR) ska initiera ett ”fredsupprop” och att – i enlighet med Kyrkornas världsråds (KV) uppmaning att *Reallocate national military budgets to humanitarian and developmental needs, conflict prevention and civilian peace-building initiatives amongst others* – uppmana Sveriges regering och riksdag att omfördela den militära budgeten till humanitära insatser och utvecklingsbehov, till konfliktförebyggande och civilt fredsbyggande arbete. Utskottet menar att Svenska kyrkan ska vara en profetisk röst för fred i samhället. Utskottet ställer sig därför bakom motionens förslag om ett fredsupprop, men föreslår att motion 2014:77 avslås. Med anledning av motion 2014:77 föreslår utskottet att kyrkomötet ger kyrkostyrelsen uppdraget att utreda på vilket sätt KV:s missionsuppdrag *A Pilgrimage of Justice and Peace* kan tolkas, kontextualiseras och konkretiseras samt hur detta kan leda fram till ett fredsupprop i Svenska kyrkan, under perioden fram till KV:s nästa generalförsamling 2021.

Till betänkandet finns en reservation och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:77.
2. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motion 2014:77 uppdra åt kyrkostyrelsen att utreda på vilket sätt Kyrkornas världsråds missionsuppdrag *A Pilgrimage of Justice and Peace* kan tolkas, kontextualiseras och konkretiseras samt hur detta kan leda fram till ett fredsupprop i Svenska kyrkan, under perioden fram till KV:s nästa generalförsamling 2021.

Motionens förslag

Motion 2014:77 av Johan Åkesson, Ett fredsupprop

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att, tillsammans med Sveriges Kristna Råd, initiera ett ”fredsupprop”, ställt till Sveriges regering och riksdag, om att omfördela den militära budgeten till humanitära insatser och utvecklingsbehov, till konfliktförebyggande och civilt fredsbyggande arbete.

Bakgrund

Svenska kyrkans fredsarbete

Svenska kyrkan har genom den nationella nivåns internationella engagemang och påverkansarbete länge verkat för att fred- och säkerhetsfrågor ska uppgraderas samt varit konkret engagerad i ett flertal aktiviteter och projekt under de senaste åren. Ett konkret exempel är i Kyrkornas världsråds kampanj för ett globalt vapenhandelsavtal, Arms Trade Treaty. Genom en kombination av påverkansarbete i över 40 länder och genom aktivt deltagande i förhandlingarna i FN bidrog KV m.fl. till att – den 25 september 2014 – över 50 stater ratificerat avtalet vilket innebär att det kan träda ikraft den 25 december 2014.

För att uppmärksamma och stärka kyrkornas roll som en global kraft för fred och rättvisa inbjuder Svenska kyrkan, tillsammans med KV, SKR och Eumeniakyrkan, till en internationell fredskonsultation i Sigtuna den 1–5 december med ca 60 sakkunniga deltagare. Konsultationen är både ett sätt att uppmärksamma KV:s *A Pilgrimage of Justice and Peace* och att Sverige firar 200 år av fred inom landets gränser.

Svenska kyrkan har enskilt och tillsammans med CONCORD (CONCORD Sverige är en arena för över 50 civilsamhällesorganisationer vars uppdrag är att bedriva informations- och påverkansarbete om EU:s utvecklingssamarbete och utvecklingspolitik) överlagt med utrikesdepartementet om att fredliga samhällen måste vara en del av både den svenska biståndspolitiken och det globala ramverket som nu förhandlas som en fortsättning av millenniemålen.

Svenska kyrkan har haft ett särskilt hearing-möte i april 2014 med den av riksdagen parlamentariskt tillsatta Krigsmaterielexportutredningskommittén (KEX) där Svenska kyrkan framfört synpunkter på hur svensk lagstiftning kring vapenexport kan skärpas.

Ärkebiskopen skrev i maj 2014 ett brev till utrikesminister Carl Bildt om en mer proaktiv svensk nedrustningspolitik rörande kärnvapen (inför Preparatory Committee for the 2015 Nuclear Non-Proliferation Treaty Review Conference in New York).

Ekumeniska arenor

Inom Sveriges kristna råd, tillsammans med Kristna fredsrörelsen, har Svenska kyrkan medverkat i projektet *Partnerskap för Fred 2014* där man förespråkar en tyngdpunktsförskjutning från militär krishantering till förebyggande av våld och väpnad konflikt och fredsbyggande med civila fredliga medel www.fredsagenda2014.se. Såsom varande medlem i Kyrkornas världsråd har Svenska kyrkan varit med och beslutat om inriktningen för KV:s ideologiska och praktiska verksamhet de kommande sju åren. Generalförsamlingen i Busan 2013 fastställde att KV:s missionsuppdrag för den kommande perioden skulle formuleras *A Pilgrimage of Justice and Peace*. Generalförsamlingen uppmanade medlemskyrkorna att verka för att detta missionsuppdrag tolkas, kontextualiseras och konkretiseras i varje kyrkofamilj och land.

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2014:77.
2. Kyrkomötet beslutar med anledning av motion 2014:77 att uppdra åt kyrkostyrelsen att utreda på vilket sätt KV:s missionsuppdrag *A Pilgrimage of Justice and Peace* kan tolkas, kontextualiseras och konkretiseras samt hur detta kan leda fram till ett fredsupprop i Svenska kyrkan, under perioden fram till KV:s nästa generalförsamling 2021.

Fred – en möjlighet

Ekumenikutskottet har samtalat kring huruvida fred är en realistisk möjlighet, om fred kan uppnås med militära medel, om rättvis fördelning av resurser som förutsättning för fred, om kyrkans roll i detta arbete mm. Utskottet har benämnt de svårigheter och den komplexitet frågan om fred och medlen för att nå den innefattar. Utskottet menar att Svenska kyrkan alltid behöver vara en profetisk röst i samhället som hävdar fred och fredliga lösningar så långt det är möjligt. Utskottet ställer sig positiv till tanken om ett fredsupprop. Ekumenikutskottet påpekar det faktum att motionens förslag är ett direkt citat från det slutdokument som antogs vid Kyrkornas världsråds generalförsamling i Busan 2013. I detta dokument uppmanas medlemskyrkorna att ta hänsyn till den ekumeniska rörelsens uttalande i den nationella kontexten. Ekumenikutskottet föreslår därför att motion 2014:77 visserligen avslås men att – med anledning av motion 2014:77 – kyrkomötet ska ge kyrkostyrelsen uppdraget att utreda på vilket sätt KV:s missionsuppdrag *A Pilgrimage of Justice and Peace* kan tolkas, kontextualiseras och konkretiseras samt hur detta kan leda fram till ett fredsupprop i Svenska kyrkan, under perioden fram till KV:s nästa generalförsamling 2021.

Uppsala den 26 september 2014

På Ekumenikutskottets vägnar

Daniel Tisell, ordförande

Kristin Molander, sekreterare

Beslutande: Daniel Tisell, ordförande, Lina Larhult, Karin Norlander, Agneta Brendt, Lars Stjernkvist, Lars G Linder, Anki Erdmann, Eva-Maria Munck, Anette Nordgren, Dan Sarkar, Jan Olov Sundström, Madelaine Erlandsson, Magnus Hedin, Inga Alm och Lena Klevenås.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jesper Eneroth, Göran Karlsson, Olle Carlsson, Katarina Wedin, Elisabet Stålhjem, Lars-Ivar Ericson, Julia Kronlid, Margit Borgström, Agneta Granström och Anders Nihlgård.

Biskoparna Ragnar Persenius och Tuulikki Koivunen Bylund har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Jag menar att motion 2014:77 borde bifallits. Om fred leder till fred, såsom KG Hammar skissat måste vi tro på att en värld utan krig inte bara är en utopi utan en realistisk förväntan.

Oron över att ett bifall till motionen skulle kunna tolkas som en total och omedelbar nedrustning i Sverige är helt obefogad.

Lena Klevenås

Särskild mening

Undertecknad ställer sig helt positiv till motion 2014:77.

Anders Nihlgård